

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«ΠΟΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΝΟΠΛΗΣ ΣΥΡΡΑΞΗΣ»

A. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Με το παρόν σχέδιο νόμου ποινικοποιούνται, κατ' επιταγήν του άρθρου 15 του Δεύτερου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Χάγης του 1954, πράξεις οι οποίες στρέφονται κατά πολιτιστικών αγαθών και επιχειρούνται κατά τη διάρκεια ένοπλης σύρραξης ή κατοχής εδάφους.

2. Ειδικότερα, η πρωτοφανής φθορά και καταστροφή πολιτιστικών αγαθών κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οδήγησε τη διεθνή κοινότητα στην υιοθέτηση ενός νομοθετικού πλαισίου, που θα διασφάλιζε τη διεθνή προστασία τους κατά τη διάρκεια ένοπλων συρράξεων, με δεδομένη την κοινή πεποίθηση ότι τα πολιτιστικά αγαθά δεν αποτελούν πολιτιστική κληρονομιά των λαών στους οποίους ανήκουν, αλλά και πολιτιστική κληρονομιά ολόκληρης της ανθρωπότητας η οποία οφείλει να λάβει συγκεκριμένα μέτρα για την αποτελεσματική προστασία τους. Υπό το πρίσμα αυτό, υπογράφηκε στις 14-7-1954 στη Χάγη η Σύμβαση «περί προστασίας των πολιτιστικών αγαθών εν περιπτώσει ενόπλου συρράξεως μετά του Κανονισμού εκτέλεσώς αυτής, του Πρωτοκόλλου και των υπ' αριθ. I, II και III αποφάσεων της διασκέψεως», η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 1114/1981 (ΦΕΚ τχ Α/6/8-1-1981). Η Σύμβαση, αφού προβαίνει στον ορισμό των πολιτιστικών αγαθών που εμπίπτουν στο πεδίο προστασίας της, θεσμοθετεί, μεταξύ άλλων, ένα καθεστώς γενικής προστασίας των αγαθών που παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον για την πολιτιστική κληρονομιά των λαών και ένα καθεστώς ειδικής προστασίας των πολιτιστικών αγαθών που παρουσιάζουν μεγάλη σπουδαιότητα για την ανθρωπότητα.

3. Το παραπάνω θεσμικό πλαίσιο αφενός μεν δεν στάθηκε αρκετό να αποτρέψει πράξεις βαρβαρότητας, που συντελέστηκαν κατά πολιτιστικών

αγαθών κατά τη διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και τη δεκαετία του 1990, αφετέρου δε κατέστη εν μέρει παρωχημένο καθώς πολλές από τις συγκρούσεις είχαν χαρακτήρα «εσωτερικό» και «εθνικό» με αποτέλεσμα να μην εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Έτσι, στις 26-3-1999, υπογράφηκε το «Δεύτερο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης» το οποίο κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 3317/2005 (ΦΕΚ Τχ. Α/45/23-2-2005).

4. Το Δεύτερο Πρωτόκολλο συμπλήρωσε αρκετές διατάξεις της Σύμβασης, που αφορούσαν στην προστασία και διασφάλιση των πολιτιστικών αγαθών, λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις που είχαν εν τω μεταξύ συντελεσθεί στο δίκαιο των ενόπλων συρράξεων και τη διεθνή προστασία κατά τη διάρκειά τους, ενώ ταυτόχρονα θεσμοθέτησε ένα νέο καθεστώς «ασυλίας» για τα πολιτιστικά αγαθά εξέχουσας σημασίας για την ανθρωπότητα, το καθεστώς «ενισχυμένης προστασίας» εισάγοντας συγκεκριμένα κριτήρια και διαδικασίες. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 15 αυτού περιγράφονται οι πράξεις, οι οποίες συνιστούν σοβαρές παραβιάσεις της Σύμβασης και του Δευτέρου Πρωτοκόλλου, και στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου προβλέπεται η υποχρέωση των συμβαλλομένων Μερών να υιοθετήσουν τα απαραίτητα εθνικά μέτρα για την ποινικοποίηση των πράξεων αυτών καθώς και τις προσήκουσες για τον κολασμό τους ποινές.

5. Με το παρόν σχέδιο νόμου η Ελλάδα εκπληρώνει πλήρως τις υποχρεώσεις νομοθέτησης, που απορρέουν όχι μόνο από το άρθρο 15 αλλά και από το άρθρο 21 του Δευτέρου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Χάγης του 1954. Και τούτο διότι οι πράξεις, που ποινικοποιούνται με το παρόν, βαίνουν πέραν των επιταγών του άρθρου 15 του Δευτέρου Πρωτοκόλλου καλύπτοντας ουσιαστικά και την υποχρέωση λήψης άλλων (διοικητικών ή πειθαρχικών) μέτρων για την αντιμετώπιση άλλων παραβάσεων οι οποίες εν προκειμένω τιμωρούνται ποινικά.

6. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο για τον κολασμό σοβαρών παραβιάσεων της Σύμβασης και του Δευτέρου Πρωτοκόλλου, το οποίο λειτουργεί συμπληρωματικά στην

υφιστάμενη εκτενή ελληνική νομοθεσία για την προστασία πολιτιστικών αγαθών από την οποία ξεχωρίζει ο Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (Α-15328-6-2002).

B. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου εισάγεται ένας αντικειμενικός εξωτερικός όρος του αξιόποινου, ο οποίος προσδιορίζει τις αντικειμενικές συνθήκες που πρέπει να συντρέχουν, ώστε οι πράξεις που ποινικοποιούνται στη συνέχεια να αποτελούν έγκλημα. Έτσι, η τέλεση των πράξεων, που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως δ), εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος σχεδίου νόμου μόνο αν αυτές τελούνται κατά τη διάρκεια ένοπλης σύρραξης διεθνούς ή μη χαρακτήρα ή μερικής ή ολικής κατοχής εδάφους ενός κράτους από άλλο. Το πότε συντρέχουν αυτές οι συνθήκες κρίνεται με βάση το διεθνές δίκαιο.

2. Υλικό αντικείμενο των πράξεων που τιμωρούνται στο στοιχείο α) αποτελούν πολιτιστικά αγαθά που τελούν υπό καθεστώς ενισχυμένης προστασίας υπό την έννοια των άρθρων 10 και 11 του Ν. 3317/2005. Τα εν λόγω άρθρα προσδιορίζουν τόσο τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται σωρευτικά, όσο και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσει ένα Κράτος ώστε ένα πολιτιστικό αγαθό να τεθεί υπό καθεστώς ενισχυμένης προστασίας. Οι πράξεις με τις οποίες προσβάλλονται τα ως άνω πολιτιστικά αγαθά είναι δύο: το να τα καταστήσει κάποιος αντικείμενο επίθεσης αλλά και να τα χρησιμοποιήσει αυτά ή τον άμεσο περίγυρό τους προς υποστήριξη στρατιωτικής δράσης. Το πότε συμβαίνει κάτι τέτοιο κρίνεται με βάση το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.

3. Υλικό αντικείμενο των πράξεων που τιμωρούνται στο στοιχείο β) αποτελούν πολιτιστικά αγαθά που προστατεύονται από το Ν. 3028/2002 (αρχαία κινητά-ακίνητα μνημεία, νεώτερα κινητά-ακίνητα μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικοί τόποι άρθρα 1-2), ενώ οι πράξεις προσβολής τους συνίστανται στην κλοπή μνημείων (άρθρο 53), στην υπεξαίρεση μνημείων (άρθρο 54), στην

αποδοχή και διάθεση μνημείων που αποτελούν προϊόντα εγκλήματος (άρθρο 55), στη φθορά μνημείων (άρθρο 56), στην παράνομη μεταβίβαση μνημείων (άρθρο 59), στην παράνομη εμπορία μνημείων (άρθρο 60), στην παράνομη ανασκαφή ή αρχαιολογική έρευνα (άρθρο 61) και στην παράνομη εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών (άρθρο 63), όπως αυτές τυποποιούνται στα αντίστοιχα άρθρα του Ν. 3028/2002.

4. Υλικό αντικείμενο των πράξεων που τιμωρούνται στο στοιχείο γ) αποτελούν όχι μόνο τα πολιτιστικά αγαθά, που προστατεύονται από το Ν. 3028/2002 (άρθρα 1-2), αλλά και όσα πολιτιστικά αγαθά προστατεύονται από τη σχετική νομοθεσία, όπως εκάστοτε ισχύει, όπως τα Γενικά Αρχεία Κράτους (Ν.33/1943, Ν. 1946/1991), τα Ιστορικά Κειμήλια (Ν. Ν. 3884/1929, Ν.Δ. 132/1969, Αστυνομική Διάταξη 34/1978), οι κηρυχθέντες ως παραδοσιακοί οικισμοί και τα κηρυχθέντα ως διατηρητέα κτίρια (Ν.4067/2012 άρθρο 6). Η πράξη προσβολής των εν λόγω πολιτιστικών αγαθών συνίσταται στο να τα καταστήσει κάποιος αντικείμενο επίθεσης.

5. Υλικό αντικείμενο των πράξεων, που τιμωρούνται στο στοιχείο δ), αποτελούν τα ίδια πολιτιστικά αγαθά που προβλέπονται και στο στοιχείο γ), ενώ οι πράξεις προσβολής τους συνίστανται στην κλοπή (άρθρο 53), στην υπεξαίρεση (άρθρο 54), στην αποδοχή και διάθεσή τους που αποτελούν προϊόντα εγκλήματος (άρθρο 55), στη φθορά (άρθρο 56), στην παράνομη μεταβίβαση (άρθρο 59), στην παράνομη εμπορία (άρθρο 60), στην παράνομη ανασκαφή ή αρχαιολογική έρευνα (άρθρο 61) και στην παράνομη εξαγωγή τους (άρθρο 63), όπως αυτές τυποποιούνται στα αντίστοιχα άρθρα του Ν. 3028/2002.

6. Η δεύτερη παράγραφος προβλέπει ότι τα αδικήματα που προβλέπονται υπό τα στοιχεία (α), (β) και (γ) της πρώτης παραγράφου διώκονται και τιμωρούνται σύμφωνα με τους ελληνικούς ποινικούς νόμους και στην περίπτωση που τελέστηκαν στην αλλοδαπή. Κατ' αυτόν τον τρόπο εισάγεται στην ελληνική νομοθεσία η πρόβλεψη του άρθρου 16 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του Δεύτερου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Χάγης του 1954 (Ν. 3317/2005), ενώ τα στοιχεία α) και β) καλύπτονται ήδη από τα άρθρα 5 και 6 του Ποινικού Κώδικα.

7. Βάσει των ανωτέρω η παράγραφος1 στοιχ. α ενσωματώνει το άρθρο 15 παρ. 1 στοιχ. α και β του Δεύτερου Πρωτοκόλλου, η παράγραφος1 στοιχ. β ενσωματώνει το άρθρο 15 παρ. 1 στοιχ. γ του Δευτέρου Πρωτοκόλλου, η παράγραφος1 στοιχ. γ ενσωματώνει το άρθρο 15 παρ.1 στοιχ. δ του Δευτέρου Πρωτοκόλλου, η παράγραφος1 στοιχ. δ ενσωματώνει το άρθρο 15 παρ.1 στοιχ. ε του Δευτέρου Πρωτοκόλλου και η παράγραφος2 ενσωματώνει το άρθρο 16 παρ. 1 στοιχ. γ του Δευτέρου Πρωτοκόλλου.